گفت‌وگو با سیدعلی اصغر مصطفوی،
کارمند بازنشسته جهاد کشاورزی استان یزد

کارکرد کمیسیون‌های مرتبط با آب کشاورزی در استان یزد

علی اصغر مصطفوی، فوق لیسانس رشته آبیاری و کارمند بازنشسته سازمان جهاد کشاورزی استان یزد است که سابقه ۲۶ سال حضور در کمیسیون رسیدگی به صدور پروانه‌های شرکت آب منطقه‌ای این استان را دارد. پای صحبت او نشستیم تا از ساختار و کارکرد کمیسیون‌های مرتبط با آب کشاورزی بدانیم.

کمیسیون رسیدگی به صدور پروانه‌ها در مورد چه موضوعاتی تصمیم‌گیری می‌کند؟

این کمیسیون، مجوز صدور پروانه حفر، نصب منصوبات و پروانه بهره‌برداری از چاه‌ها، کف‌شکنی و لایروبی چاه‌ها و قنوات، جابه‌جایی چاه‌ها، حفر پیش‌کار قنوات و مجوز حفر چاه به‌جای قنات و گالری در چاه‌ها، بغل‌بُری مسیر قنوات، تعیین نوع مصرف آب و تعیین میزان برق مورد نیاز طرح‌های آبیاری تحت‌فشار را بر عهده دارد.

در شرکت آب منطقه‌ای یزد چه تعداد کمیسیون رسیدگی به صدور پروانه مستقر است؟

استان یزد چند سالی است که دو عدد کمیسیون صدور پروانه دارد؛ یک کمیسیون صدور پروانه که بیشتر روی اصلاح و تعدیل پروانه‌ها کار می‌کند و کمیسیون دیگر که بیشتر در رابطه با مجوزهایی که عرض کردم فعالیت دارد و من سابقه حضور در کمیسیون دوم را دارم.

اعضای این کمیسیون‌ها چه کسانی هستند؟

در مجموع، تعداد اعضا هر کمیسیون سه نفر است؛ یک کارشناس کشاورزی است، یک کارشناس امور آب (کارشناس فنی) و دیگری کارشناس حقوقی است.

آیا کارشناس حقوقی از شرکت آب منطقه‌ای است؟

کارشناس حقوقی کمیسیونِ تعدیل از شرکت آب‌منطقه‌ای است، ولی کمیسیون صدور برای سایر مجوزها از دانشگاه است که جزو هیئت علمی دانشگاه و رشته حقوق می‌باشد.

تصمیم‌گیری‌ها در این کمیسیون‌ها چگونه صورت می‌پذیرد و چنانچه کارشناس کشاورزی مخالف باشد چگونه تصمیم‌گیری می‌شود؟

معمولاً اجماع است. مواردی ممکن است که با رأی اکثریت تصمیم‌گیری شود. از لحاظ اجرا، رأی با اکثریت مصوب می‌شود ولی نظر مخالف کارشناس کشاورزی ثبت می‌شود.

صدور مجوز در کمیسیون حدوداً چقدر زمان می‌برد؟

از زمانی که درخواست داده شود و پرونده مدارکش کامل باشد، حداکثر بیست روز تا یک ماه بیشتر طول نمی‌کشد. اگر پرونده گزارش کارشناسی داشته باشد، بیشتر از یک هفته در کمیسیون صدور پروانه معطل نمی‌ماند.

این پرونده‌ها باید شامل چه مدارکی باشند که تکمیل تلقی شوند؟

بررسیِ پرونده‌ها یک فرآیند دارد. معمولاً کشاورزها و متقاضیان بایستی از طریق پیشخوان‌هایی که مشخص شده درخواستشان را ارائه کنند و بعد از ثبت درخواست با متقاضی هماهنگی می‌شود و برای کارشناسی نوبت می‌دهند. سپس کارشناس یا کارشناسان آب منطقه‌ای بازدید می‌کنند و بعد از آن گزارش بازدید به همراه پرونده به کمیسیون ارائه می‌شود. مدارک مورد نیاز مربوط به مالکیت اراضی و چاه و ذی سمت بودن در ارائه درخواست و در مورد طرح‌های تولیدی و عمرانی داشتن موافقت از دستگاه‌های متولی نیز لازمست.

با توجه به استقرار کمیسیون‌ها در مرکز استان آیا روند رسیدگی طولانی نشده‌است؟

در مورد بعضی استان‌های بزرگ با گستردگی جغرافیایی وسیع و با تعداد منابع آبی زیاد، واقعاً تمرکز کمیسیون‌ها در مرکز استان می‌تواند مشکل ساز باشد و به نظر من لازم است از چند کمیسیون با توزیع مناسب در سطح استان و به‌صورت منطقه‌ای عمل شود. ولی در استان یزد به‌خاطر اینکه تعداد منابع محدود است، فکر می‌کنم این دو کمیسیون تا الان جوابگو بوده‌است. ضمن اینکه در حال حاضر امور از طریق سامانه الکترونیکی (ساماب) مورد پیگیری و اقدام قرار می‌گیرد و تصمیمات کمیسیون در سامانه ثبت و همان لحظه متقاضی و کشاورز از تصمیمات کمیسیون مطلع می‌شوند و نیاز به مراجعه حضوری به اداره و مرکز استان نمی‌باشد.

نحوه رسیدگی کمیسیون برای کف‌شکنی و جابه‌جایی چاه‌ها چگونه است؟

بیشتر دستورالعمل‌های وزارت نیرو حاکم است. در رابطه با جابه‌جایی چاه‌ها یا باید نقص فنی داشته باشند که در این‌صورت در کمترین زمان ممکن و در نزدیک‌ترین محل به چاه فعلی مجوز جابه‌جایی

صادر می‌گردد. چنانچه درخواست جابه‌جایی چاه به دلیل کاهش آبدهی باشد، میزان کاهش بایستی فاحش باشد تا مجوز جابه‌جایی صادر گردد. همچنین، فاصله جابه‌جایی در داخل اراضی تحت شرب چاه مشروط به این است که در حریم منابع آبی مجاور قرار نگیرد و در صورتی که چاه در خارج از اراضی شرب واقع باشد با جابجایی آن در خارج از اراضی حداکثر تا فاصله صد متر از چاه فعلی موافقت می‌شود.

در رابطه با کف‌شکنی چاه‌ها بیشتر بحث کاهش فاحش مدنظر قرار می‌گیرد؛ کاهش فاحش یعنی آبدهی فعلی ۶۰ درصد کمتر از دبی مجاز باشد. اگر کاهش آبدهی فاحش نباشد مجوز صادر نمی‌شود.

دربرخی استان‌ها محدودیت کف‌شکنی مطرح می‌شود آیا در صدور مجوز کف‌شکنی محدودیتی درکمیسیون وجود دارد؟

محدودیتی برایش مشخص نشده‌است، ولی سعی بر این است که در کف شکنی مجوز خیلی عمیق داده نشود و رعایت ملاحظات فنی برداشت آب از سفره انجام شود.

کاهش فاحش به چه صورت تشخیص داده می‌شود؟

کارشناس امور آب از چاه بازدید و آبدهی فعلی آن را با میزان تعیین شده در پروانه بهره برداری مقایسه می‌کند، اگر ۶۰ درصد نسبت به مجوز کاهش داشته باشد برایش مجوز مربوطه صادر می‌شود.

آیا در کمیسیون رسیدگی به صدور پروانه‌ها با موضوع آب شیرین‌کن برخوردی داشته‌اید؟

در استان یزد فعلاً دو مورد بیشتر نداریم که آنها قبل از اینکه ممنوعیت از سوی وزارت نیرو اعلام شود مجوز گرفتند. اخیراً نظر وزارت نیرو راجع به آب شیرین‌کن در بخش کشاورزی تغییر کرده‌است و این ممنوعیت به شرط تأیید سازمان محیط زیست برداشته شده‌است.

کشاورزان برای نصب آب شیرین‌کن باید چه مواردی را در نظر بگیرند؟

باید مصالح محیط زیستی را رعایت کنند؛ به این‌صورت که پساب به شکلی دفع شود که به محیط زیست ضربه نزند و تأییدیه محیط زیست داشته‌باشد.

فعالیت کمیسیون صدور در بحث اصلاح و تعدیل از چه زمانی آغاز شده است و مبنا برای تصمیم‌گیری در مورد تعدیل و اصلاح پروانه چیست؟

از حدود سال ۹۵ این کمیسیون تشکیل شده‌است. بر اساس دستورالعمل‌های ابلاغی وزارت نیرو عمل می‌شود. در مرحله اول اصلاح و سپس یک ضریب تعدیل که برای دشت‌ها از طرف وزارت نیرو اعلام شده‌است را اعمال می‌کنند. استان به استان خیلی فرق نمی‌کند و در نهایت هدف این است که برداشت از سفره نباید از آب تجدیدپذیر آن دشت بیشتر باشد.

آیا تعدیل پروانه‌ها با اطلاع کشاورزان انجام می‌شود؟

در کمیسیون پروانه همه چاه‌ها به نوبت مورد بررسی و کارشناسی قرار می‌گیرند و در کمیسیون مربوطه مورد اصلاح و تعدیل قرار می‌گیرند و به متقاضی اعلام و ابلاغ می‌شود تا چنانچه اعتراضی داشته باشند اعتراض خود را به کمیسیون رسیدگی به امور آب‌های زیرزمینی استان ارائه نمایند.

اصولاً اصلاح فقط به معنای کاهش نیست، چنانچه اصلاح مد نظر باشد ممکن است جایی نیاز به تأمین آب بیشتر نیز باشد. این‌طور نیست؟

مشکلی که ما در استان داریم این است که تقریباً همه دشت‌هایمان ممنوعه یا ممنوعه بحرانی است و هیچ‌کدامشان امکان افزایش پروانه ندارند و این اصلاح تمامی در راستای کم شدن پروانه است.

پس عنوانی که روی آن گذاشتند در راستای اصلاح نیست به گونه‌ای همان تعدیل و کاهش است!

بله، در واقع کاهش است.

از تصمیم‌گیری‌هایی که کمیسیون صدور پروانه می‌گیرد چه میزان مورد اعتراض قرار می‌گیرد؟

در رابطه با کمیسیون صدور پروانه‌ها که مجوزها را بررسی می‌کند می‌توان گفت حدود ۱۰ درصد بیشتر معترض ندارند. در رابطه با کمیسیون صدور پروانه‌ها که بحث تعدیل و کاهش پروانه دارد، تعداد معترضین بیشتر است. در مجموع حدود ۳۰ درصد نسبت به تصمیمات کمیسیون رسیدگی به صدور پروانه اعتراض می‌شود.

آیا تا به حال شرکت آب منطقه‌ای به رأی کمیسیون صدور پروانه اعتراض کرده است؟

کمیسیون صدور پروانه‌ها نه، ولی به کمیسیون رسیدگی به امور آب‌های زیرزمینی اعتراض می‌کند.

شما چه ایرادات و اشکالاتی به کمیسیون رسیدگی به صدور وارد می‌دانید؟

از جمله ایرادات که می‌توان اشاره کرد این است که درواقع عضو کشاورزی کمیسیون‌ها به‌عنوان نماینده دستگاه اجرایی بخش کشاورزی نیست؛ کارشناس کشاورزی با هماهنگی جهاد کشاورزی و با ابلاغ شرکت آب منطقه‌ای عضو این کمیسیون می‌شود و در واقع کارشناس کمیسیون می‌شود و سمت نمایندگی سازمان یا بخشی را ندارد. تنها جایی که جهاد کشاورزی نماینده رسمی دارد و خودش کارشناس تعیین می‌کند و راساً برایش ابلاغ صادر می‌کند، کمیسیون رسیدگی به امور آب‌های زیرزمینی است؛ دوم اینکه واقعاً شرح وظایف مشخص و متقنی برای کارشناسان در این کمیسیون‌ها در نظر گرفته نشده‌است که مثلاً هر عضوی باید چه بررسی‌های خاص مربوط به خودش را انجام دهد و آیین‌نامه مشخصی هم برای آن نیست.